

การประเมินผลโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง

Evaluation of the School Morality Teaching by Monk Project of Ang Thong Province

ภัทรานิษฐ์ ไชยรังศรี

Pathranith Chairungsri

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Master of Public Administration Program in Public Administration,

Graduate School, Chandrakasem Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: pattranith1999@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการระดับการปฏิบัติตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนระหว่างพระสอนศีลธรรมกับนักเรียน ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี ในการวิจัยเชิงปริมาณมี 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) กลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน 262 คน และ 2) กลุ่มตัวอย่างพระสอนศีลธรรม จำนวน 95 รูป ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นสุ่มเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับพระสอนศีลธรรม จำนวน 5 รูป ผู้ปกครองนักเรียนที่ร่วมโครงการ จำนวน 5 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน นักเรียนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.71$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารโครงการ ($\bar{X}=2.90$) รองลงมา คือ ด้าน

ประโยชน์ที่รับ ($\bar{X}=2.88$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X}=2.60$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่การสอน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.48$) ส่วนพระสอนศีลธรรมมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.40$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารโครงการ ($\bar{X}=3.59$) รองลงมา คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X}=3.38$) ด้านการปฏิบัติหน้าที่การสอน ($\bar{X}=3.32$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X}=3.29$) และผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยภาพรวมนั้น ครูพระสอนศีลธรรมควรมีศักยภาพในการสอนและพัฒนาการสอนปรับเปลี่ยนปรุงแต่งให้เด็กนักเรียนเข้าใจมากขึ้น และ 2) ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน พบว่า โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทั้งนักเรียนและพระสอนศีลธรรมมีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ดังนี้ กลุ่มนักเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารโครงการ ($\bar{X}=2.90$) รองลงมา คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X}=2.88$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X}=2.60$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่การสอน ($\bar{X}=2.48$) ส่วนกลุ่มพระสอนศีลธรรม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารโครงการ ($\bar{X}=3.59$) รองลงมา คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X}=3.38$) ด้านการปฏิบัติหน้าที่การสอน ($\bar{X}=3.32$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X}=3.29$) สรุปโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารโครงการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการปฏิบัติหน้าที่การสอน และด้านประโยชน์ที่ได้รับระหว่างพระสอนศีลธรรมกับนักเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การประเมินผลโครงการ; พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน; การสอนศีลธรรม

Abstract

The objectives of this research are as follows: 1) to study the administration of the monks' morality teaching program in schools in Ang Thong Province; 2) to compare the performance of administration of the program between monks and students. The study is conducted by a mixture of quantitative and qualitative methods. There are 2 groups of samples: 1) 262 students and 2) 95 teaching monks in the program that are selected by using the stratified random sampling method. The tool used for collecting data is questionnaire. Statistical methods for

analyzing initial data consist of frequency, percentage, average, standard deviation, and t-test used as hypothesis test. The qualitative research is based on structured in-depth interviews with 10 key informants who are from 5 teaching monks and 5 parents of students who participated in the program. All are selected by specific sampling. Data analysis is conducted by content analysis.

The results are found that 1) overall, the students rate the effectiveness of the administration of the Program at moderate level ($\bar{X}=2.71$), maximum average is program management ($\bar{X}=2.90$), followed by program benefits ($\bar{X}=2.88$), teaching and learning activities ($\bar{X}=2.60$), and minimum is teaching duty ($\bar{X}=2.48$). While, overall, the monks rate their own moral teaching at moderate level ($\bar{X}=3.40$), maximum average is program management ($\bar{X}=3.59$), followed by program benefits ($\bar{X}=3.38$), teaching duty ($\bar{X}=3.32$), and minimum is teaching and learning activities ($\bar{X}=3.29$). Overall, results from the key informants suggest that the monks should have potential in teaching and develop teaching by modifying for more understanding of students; 2) the comparative study of the level of compliance in the Program shows that both students and monks rate the aforementioned program are as follows: students give highest rating to program administration ($\bar{X}=2.90$), followed by program benefits ($\bar{X}=2.88$), teaching and learning activities ($\bar{X}=2.60$), and teaching duty ($\bar{X}=2.48$), respectively, while monks give highest rating to program administration ($\bar{X}=3.59$), followed by program benefits ($\bar{X}=3.38$), teaching duty ($\bar{X}=3.32$), and teaching and learning activities ($\bar{X}=3.29$), respectively. In a nutshell, there are statistical difference between students' and monks' perception at the level of 0.05 towards all four evaluation elements, including program administration, teaching and learning activities, teaching duty, and program benefits.

Keywords: Program Evaluation; Monks' Moral Teaching in Schools;
Moral Teaching

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาแบบก้าวกระโดดและรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้วิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมได้เปลี่ยนผันไปตามสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบในทุก ๆ ด้านโดยเฉพาะเกิดการเสื่อมถอยของสังคมที่ก่อให้เกิดปัญหามากมายในสังคมปัจจุบัน จากสถานการณ์แห่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้กลุ่มเยาวชนที่เป็นเด็กนักเรียนนักศึกษาอาจไม่ได้รับการขัดเกลาทางด้านจิตใจ อันเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่ชีวิตที่เติบโตอย่างมีคุณค่าและเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมได้ หากเยาวชนขาดศีลธรรมจริยธรรม สิ่งตามมา คือ การขาดความรู้สึกลึกซึ้ง ขอบขั้วดีและขาดสติ ซึ่งนักเรียนนักศึกษาเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกชักจูงโน้มน้าวในรูปแบบอันหลากหลาย ก่อให้เกิดการเสื่อมถอยของพฤติกรรมในกลุ่มเยาวชนเหล่านี้ ภาครัฐมองเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 73 โดยมีข้อความระบุว่า รัฐจะต้องสนับสนุนการนำหลักธรรมของ

ศาสนามาใช้เสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต และในวรรคต้นของมาตรา 81 มีข้อความระบุว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษา อบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้เน้นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 67 โดยมีข้อความระบุว่า รัฐพึงอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา และส่งเสริมให้การสนับสนุนการศึกษา พร้อมทั้งเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา เนื้อหาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติการศึกษาที่กล่าวไปข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้มีการเรียนการสอนเนื้อหาพระพุทธศาสนา ในรายวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน พ.ศ. 2525 และกำหนดให้มีรายวิชาเลือกเสรีพระพุทธศาสนาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายใน พ.ศ. 2527 การสอนจริยธรรมตาม

หลักพระพุทธศาสนาก็คือการปฏิบัติที่สอดคล้องกับรากฐานทางวัฒนธรรม เป็นการรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์ (แผนยุทธศาสตร์พระสอนศีลธรรม, 2558)

โดยการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับชั้นประถมศึกษาและระดับชั้นมัธยมศึกษาไว้อย่างละเอียดครอบคลุมพระพุทธศาสนา ทั้งพุทธประวัติ หลักธรรมคำสอน ตลอดจนการนำคำสอนมาใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเรียกว่า วิถีพุทธ การเรียนการสอนพระพุทธศาสนาดังกล่าว ครูผู้สอนต้องมีภูมิความรู้ด้านพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี กระทรวงศึกษาธิการจึงพิจารณาเห็นว่า ขณะนี้คณะสงฆ์ไทยยังจัดการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาให้แก่กุลบุตรธิดาตลอดมา ซึ่งได้แก่บาลีศึกษาประโยค 1-2 ถึงประโยคป.ธ. 9 การศึกษาศรธรรมศึกษา การศึกษาระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ซึ่งมีโรงเรียนพระปริยัติธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นหน่วยงานผลิตบุคลากรผู้มีความรู้ด้านพระพุทธศาสนา หากให้พระภิกษุผู้สำเร็จการศึกษาของคณะสงฆ์ทำหน้าที่เป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

ก็จะเหมาะสมอย่างยิ่ง จึงเสนอหลักการนี้เข้าสู่การพิจารณาของมหาเถรสมาคม ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคม กระทรวงศึกษาธิการจึงดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนวิถีพุทธขึ้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2545 หลังจากได้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดการศึกษาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนั้นได้มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนวิถีพุทธขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา สำหรับคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมได้มีมติสนับสนุนโรงเรียนวิถีพุทธ คณะสงฆ์ระดับต่าง ๆ ได้ให้การสนับสนุนจัดพระภิกษุเข้าไปเป็นครูสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระยะเริ่มแรกกระทรวงศึกษาธิการได้ให้นโยบายกำหนดให้มีโรงเรียนวิถีพุทธ (โรงเรียนที่มีการศึกษาตามระบบปกติ แต่มีการนำหลักไตรสิกขามาร่วมกับการเรียนการสอน คือ ศีล สมาธิ ปัญญา) นำร่องจังหวัดละ 2 โรงเรียน ในปี พ.ศ. 2546 จนกระทั่งถึงปัจจุบันมีโรงเรียนวิถีพุทธมากกว่า 15,000 แห่ง โรงเรียนวิถีพุทธถูกจัดตั้งขึ้นเนื่องจากมีความเชื่อมั่นว่า จะช่วยแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนได้ ในปัจจุบันสังคมไทยกำลังอ่อนแอเพราะปัญหาสังคมได้ระบาดหนักในเด็กและ

เยาวชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด เรื่องทางเพศหรือเรื่องอบายมุขต่าง ๆ การแก้ไขปัญหานี้ต้องฟื้นฟูจิตวิญญาณของเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคม ที่ผ่านมาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าไปสอนในโรงเรียน มีผลลัพธ์เป็นที่พึงพอใจอย่างยิ่ง กระทรวงศึกษาธิการจึงขยายการสอนวิชาพระพุทธศาสนาไปยังโรงเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

สำหรับประวัติการจัดตั้งโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้กำหนดขึ้นและเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 โดยมีข้อตกลงร่วมมือระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงศึกษาธิการในการสนับสนุนให้พระภิกษุสงฆ์เข้าไปสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา ในระยะแรกรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณผ่านทางกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม จำนวน 10,000,000 บาท เพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายถวายพระที่เข้าไปสอนในสถานศึกษาระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและระดับอาชีวศึกษาทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 800 รูป โดยมีวัตถุประสงค์เริ่มแรกดังนี้ 1) เพื่อจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ

เรียนรู้ในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับอาชีวศึกษา 2) เพื่อให้นักเรียน นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 3) เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน นักศึกษามีความรู้คู่คุณธรรมสามารถนำความรู้และคุณธรรมไปบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุขในสังคม (สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558)

ส่วนพัฒนาการของโครงการตลอดระยะเวลาการดำเนินงานตั้งแต่ปีงบประมาณ 2548-2550 ได้กำหนดมาโดยลำดับ คณะรัฐบาลมีมติเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2550 ให้โอนงบประมาณโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนไปตั้งจ่ายที่กระทรวงศึกษาธิการ (สรุปผลงานประมาณโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปีงบประมาณ 2548-2550 สำนักงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม 2550) ในปีงบประมาณ 2551 กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมได้เปลี่ยนบทบาทการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ได้ดำเนินการมาแต่เดิมไปสนับสนุนกิจกรรมคุณธรรมอื่น ๆ โดยได้ออณการะงานพร้อมงบประมาณให้กระทรวงศึกษาธิการรับไปดำเนินการ และต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้

มอบหมายให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยรับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนไปดำเนินการโดยจัดเข้าไปในพันธกิจประเภทงานให้บริการวิชาการแก่สังคม โดยได้ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5 หน่วยงาน ดังนี้ 1) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีพระสงฆ์ที่มีความพร้อมและมีพระที่สอนอยู่ในสถานศึกษาต่าง ๆ 2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีศึกษานิเทศก์และสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่มีความต้องการพระสอนศีลธรรมอยู่แล้ว 3) กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมมีวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งเป็นผู้ดูแลโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมาแต่เริ่มแรก 4) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนพระสอนศีลธรรมที่เข้าไปสอนในโรงเรียน และ 5) คณะสงฆ์ทั้ง 18 ภาค มีเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัดซึ่งปกครองดูแลพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศ

ในแง่การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เมื่อมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับมอบภารกิจโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนพร้อมทั้ง

งบประมาณมาแล้ว ได้ดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์อันพึงประสงค์ คือ นักเรียนได้รับการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพระสอนศีลธรรมโดยตรงและคุ้มค่ากับงบประมาณที่ได้รับ ได้เตรียมแผนปฏิบัติการรองรับการดำเนินการโครงการพระสอนศีลธรรมอย่างเป็นระบบและได้ดำเนินการประสานงานกับคณะสงฆ์ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยได้มีการประชาสัมพันธ์โครงการฯ และจัดอบรมถวายความรู้เพิ่มประสิทธิภาพแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศเพื่อสร้างศักยภาพในการทำงานให้เป็นที่ยอมรับของสถานศึกษา และเพื่อพัฒนาทักษะในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง พร้อมกับมีความประพฤติที่ดีงามอย่างเป็นระบบ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ร่วมส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาตรงตามความมุ่งหมายของพรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อย่างเป็นรูปธรรม ปัจจุบันรัฐบาลมอบหมายให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งมีพระสงฆ์

ในแต่ละท้องถิ่นเข้าไปช่วยสอนศิลปกรรมทั่วประเทศ จำนวน 18,000 รูป

ที่ผ่านมา มีงานวิจัยที่ศึกษาโครงการพระสอนศิลปกรรมในโรงเรียนทั่วประเทศ เช่น งานวิจัยสำนักงานพระสอนศิลปกรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยพระครูปลัดสุวัฒนบัณฑิตคุณและระวีง เรื่องสังข์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องการติดตามการปฏิบัติงานของพระสอนศิลปกรรมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นจริงและตามความคาดหวัง การวิจัยนี้มีขอบเขตครอบคลุมพื้นที่แบบครบทุกภาค คือ โรงเรียนที่มีพระสอนศิลปกรรมในโรงเรียนเข้าไปสอนตามเขตภูมิศาสตร์ 6 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของพระสอนศิลปกรรมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามที่เป็นจริงและคาดหวัง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 51 ปีขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพระสอนศิลปกรรมในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์และการประเมินผล ทั้งตามความเป็นจริงและตามความคาดหวังอยู่ในระดับมาก โดยการปฏิบัติหน้าที่ตามจริงของพระสอนศิลปกรรมอยู่ในระดับต่ำกว่าที่คาดหวังไว้

ทุกข้อ ยกเว้นความคิดเห็นของพระสอนศิลปกรรมในข้อการได้รับมอบหมายในรายวิชาที่ตนเองถนัดที่มีระดับการปฏิบัติตามจริงและตามคาดหวังไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของพระจันทิจิตตสวโร (2555) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของพระสอนศิลปกรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษา อำเภอมะนัง นครปฐม จังหวัดนครปฐม เป็นการศึกษาถึงบทบาทของพระสอนศิลปกรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษา 4 ด้าน คือ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอน แก่นักเรียน การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และการประเมินผลทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ผลการวิจัยได้มีข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสอนศิลปกรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษา คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดสิ่งแวดล้อม มีป้ายแสดงรายชื่อนักเรียนที่มีจริยธรรมดีเด่นของโรงเรียน มีการใช้พุทธสุภาษิต คำคม คำกลอนและให้ความสำคัญกับกิจกรรมสามัคคีในหมู่คณะ กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ โดยส่งเสริมให้มีการฝึกปฏิบัติธรรม

และมีการปรับปรุงหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา เนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียนและเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นเป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำนวนหนึ่ง แต่พบว่า มีข้อจำกัดในด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลโครงการแต่ละปีที่มีความกระจัดกระจาย ไม่มีการสรุปผลเกี่ยวกับการดำเนินงานเผยแพร่เป็นรูปธรรม รวมถึงรายงานการดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นลักษณะในภาพรวมแบบมหภาคของแต่ละเขตหรือแต่ละเขตการปกครองคณะสงฆ์ในแต่ละภาค รวมถึงมีการติดตามประเมินโครงการหรืองานวิจัยโครงการนี้สำหรับจังหวัดใหญ่ ๆ ที่มีศูนย์อำนวยการสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตั้งอยู่ เป็นต้น (สำนักงานพระสอนศีลธรรม, 2557) ทำให้ขาดข้อมูลเชิงลึกและไม่ทราบปัญหาที่เฉพาะเจาะจงทำให้ยากต่อการตอบคำถามเกี่ยวกับความจำเป็นของโครงการ ความสำเร็จและทิศทางในการปรับปรุงโครงการประเมินโครงการ (Program Valuation) เป็นการใช้เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อหาข้อมูลที่เป็นจริงและน่าเชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการ

และเพื่อการตัดสินใจว่าโครงการนั้นดีหรือไม่ ข้อสังเกตอีกประการ คือ แม้ว่าโครงการต่าง ๆ ได้มีการประเมินโครงการอยู่ด้วยในการดำเนินการ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการประเมินโดยผู้ดำเนินโครงการโดยตรง ไม่มีบุคคลภายนอกมาทำการประเมิน จึงทำให้ผู้อื่นไม่ทราบว่า โครงการเหล่านั้นดำเนินการไปอย่างไร ประสบความสำเร็จแค่ไหน (บุปผา คงสะอาด, 2549) และการประเมินนั้นอาจมีอคติ ไม่ได้แสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงโครงการ

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการวิจัยเพื่อติดตามและการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายภาครัฐ ซึ่งในฐานที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอ่างทองที่มีหน้าที่หลัก คือ การสนับสนุน ติดตามประสานงานเพื่อขับเคลื่อนตามแผนการดำเนินงานตามนโยบายภาครัฐของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จึงเห็นความสำคัญของการประเมินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทองเพื่อรวบรวมข้อมูลให้สามารถตอบสนองนโยบายดังกล่าวและให้ทราบผลการดำเนินงานของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ผ่านมา และเป็น

แนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การดำเนินงานของโครงการทั้งใน จังหวัดอ่างทองและภาพรวมทั้ง ประเทศ เพราะในส่วนภูมิภาคแต่ละ จังหวัดย่อมแตกต่างกันออกไปเนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์และบริบททาง สังคมและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งช่วยสะท้อนผลสัมฤทธิ์ของโครงการ อันจะนำไปสู่การปรับปรุงโครงการให้ ดียิ่งขึ้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินผล โครงการจะถูกนำมาเป็นแนวทางใน การปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมและพัฒนา ให้เกิดประโยชน์ต่อโครงการพระสอน สอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีอยู่ทั่ว ประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหาร จัดการโครงการพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียน จังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการ บริหารจัดการระดับการปฏิบัติตาม โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง ระหว่างพระสอน ศีลธรรมกับนักเรียน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการ วิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิง คุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary) มีการรวบรวมข้อมูล

จากเอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์และ วารสาร โดยมีขั้นตอนวิธีดำเนินการ วิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ประชากรและกลุ่ม ตัวอย่างในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการ วิจัยโดยแยกเป็น 2 ส่วน คือ

1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดย ประ ชากรในการศึกษาเป็นนักเรียนที่ร่วม โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง จำนวน 756 คน และ พระสอนศีลธรรมจำนวน 123 รูป กลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ดำเนินการวิจัยได้กำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973: 1088) ความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 โดยคัดเลือก จากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ให้ ครบตามสัดส่วนที่กำหนด ประกอบด้วย (1) นักเรียนที่ร่วมโครงการพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่าง ทอง จำนวน 262 คน (2) พระสอนศีล ธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง จำนวน 95 รูป

2) การวิจัยเชิง

คุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรในการศึกษาเป็นบุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครง การฯ ประกอบด้วย (1) พระสอน ศีลธรรมในโครงการ (2) ผู้ปกครอง

นักเรียนที่ร่วมโครงการ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ดำเนินการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรและผู้ตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย (1) พระสอนศีลธรรม จำนวน 5 รูป (2) ผู้ปกครองนักเรียนที่ร่วมโครงการ จำนวน 5 คน

1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี ภายใต้แนวคิดทฤษฎีรูปแบบประเมินผลโครงการตามรูปแบบ CIPP Model แห่งมหาวิทยาลัยไอโฮโอ ซึ่งเป็นการประเมินภาพรวมของนโยบายที่เน้นการให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ (Decision-oriented Evaluation Models) เป็นการประเมินโดยเน้นผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ คือ การปลูกฝังศีลธรรมและจริยธรรมให้กับผู้เรียน โดยเน้นหลักสำคัญที่พระสอนศีลธรรมและผู้เรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลและข่าวสารในการช่วยผู้บริหารตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง โดยสามารถประเมินผลการนำนโยบายโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของจังหวัดอ่างทองไปสู่การปฏิบัติได้อย่างครอบคลุมทุกขั้นตอน

1.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560 ถึงเดือนตุลาคม 2562

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวิจัย ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิดแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติการดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารโครงการด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการปฏิบัติหน้าที่การสอนของพระสอนศีลธรรมและด้านประโยชน์ที่ได้รับหรือผลผลิตของโครงการ รวม 25 ข้อคำถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ประยุกต์ตามแนวทางของลิเคิร์ท ซึ่งจัดระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้นมี 5 ระดับ และได้กำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนัก

เป็น 5 ระดับ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552: 75) โดยมีความหมาย ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มากที่สุด
4 คะแนน หมายถึง มาก
3 คะแนน หมายถึง ปานกลาง
2 คะแนน หมายถึง น้อย
1 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด

ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยที่กำหนด ดังนี้ การแปลความหมายระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติ ตามเกณฑ์ของเบสท์ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552: 75)

คะแนน	ความหมาย
ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00	ระดับการปฏิบัติมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20	ระดับการปฏิบัติมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40	ระดับการปฏิบัติปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60	ระดับการปฏิบัติน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80	ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง

2.2 แบบสัมภาษณ์ โดยการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยเรื่องการประเมินผลโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย (1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสถานศึกษา (2) แจกแบบสอบถามไปยังสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องตามจำนวนที่กำหนด (3) ติดตามผลของแบบสอบถามเพื่อรับแบบสอบถามกลับคืน (4) นำแบบสอบถามที่ลงรหัสและให้คะแนนแล้วไปบันทึกลงเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย (1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสถานศึกษา และส่วนที่เกี่ยวข้องในสังกัดที่ต้องการสัมภาษณ์เพื่อแจ้งความประสงค์ในการขอสัมภาษณ์ตามหัวข้อที่กำหนดพร้อมกับส่งแบบสัมภาษณ์ให้บุคคลที่ผู้วิจัยประสงค์จะสัมภาษณ์ (2) นัดหมายวัน เวลาและสถานที่สำหรับการสัมภาษณ์ ทั้งเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น (3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่นัดหมาย (4) ถอดเสียงบันทึกคำสัมภาษณ์พร้อมทั้งวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำมาประกอบการสรุปผลการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ตามที่ต้องการ

แล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อพร้อมที่จะนำไปวิเคราะห์ และเมื่อข้อมูลมีความสมบูรณ์ จึงบันทึกผลลงในแบบสอบถาม บันทึกข้อมูลลงในเครื่องประมวลผล (Computer) และประมวลผลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการอธิบายข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบสอบถามโดยนำมาแจกแจงจำนวนความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage) 2) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง ได้แก่ ด้านการบริหารโครงการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการปฏิบัติหน้าที่การสอนของพระสอนศีลธรรมและด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 3) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์และรวบรวมข้อเสนอแนะในการปรับปรุง พัฒนาโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง ที่นำมา

จากแบบประเมินนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ t-test เพื่ออธิบายถึงความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยการประเมินผลโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง พบว่า

ด้านการบริหารโครงการพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนในด้านการบริหารโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่ 1 ท่านเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอยู่ในระดับปาน

กลาง รองลงมา คือ ข้อที่ 2 ครูพระสอนศีลธรรมนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์มาใช้ให้แก่ักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่ 4 จำนวนครูพระสอนศีลธรรมมีความเพียงพอต่อนักเรียนอยู่ในระดับน้อยตามลำดับส่วนความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในด้านการบริหารโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ข้อที่ 3 ควรให้มีโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนตลอดไป และข้อที่ 1 ท่านเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 2 ครูพระสอนศีลธรรมนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์มาใช้ให้แก่ผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 4 จำนวนครูพระสอนศีลธรรมมีความเพียงพอต่อผู้เรียนอยู่ในระดับน้อย และข้อที่ 5 โรงเรียนมีอาคารสถานที่ ห้องเรียนเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา ตามลำดับ

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง คือ ข้อที่ 4 ครูพระสอนศีลธรรมมีเทคนิคการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนสนใจ รู้จักการคิด วิเคราะห์และการแก้ปัญหาในระดับปานกลาง รองลงมา

คือ ข้อที่ 1 ครูพระสอนศีลธรรมสอนตรงตามหัวข้อเนื้อหาของหลักสูตรทางพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่ 4 ครูพระสอนศีลธรรมมีเทคนิคการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนสนใจ รู้จักการคิด วิเคราะห์ และการแก้ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการปฏิบัติหน้าที่การสอนพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนในด้านการปฏิบัติหน้าที่การสอนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ส่วนข้อที่ 5 ครูพระสอนศีลธรรมเตรียมการสอนเป็นอย่างดีอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ข้อที่ 2 ครูพระสอนศีลธรรมมีความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในด้านการปฏิบัติหน้าที่การสอนโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่ 6 ครูพระสอนศีลธรรมนำเอาภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมาใช้ประกอบกับกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านประโยชน์ที่ได้รับ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนในด้านประโยชน์ที่ได้รับโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ข้อที่ 8 นักเรียนรู้จักการ

เกรงกลัวในการทำบาป ส่วนความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในด้านประโยชน์ ที่ได้รับโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่ 7 นักเรียนนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาปรับปรุงแก้ไขการประพฤติ การปฏิบัติตนให้เป็นคนดีของสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการระดับการปฏิบัติตามโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง ระหว่างพระสอนศีลธรรมกับนักเรียน

ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง ทั้งนักเรียนและพระสอนศีลธรรมโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง ทั้งนักเรียนและพระสอนศีลธรรมมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมและรายด้านการบริหารโครงการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการปฏิบัติหน้าที่การสอนและด้านประโยชน์ที่รับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยนี้ผู้วิจัยอภิปรายผลตามประเด็นสำคัญที่ค้นพบดังต่อไปนี้

ด้านงบประมาณ พบว่า ภาครัฐเร่งในการแก้ไข สนับสนุนงบประมาณไม่เพียงพอ รวมถึงค่าตอบแทนพระสอนศีลธรรมที่ยังไม่เพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาครัฐหรือหน่วยที่เกี่ยวข้องจัดสรรงบประมาณในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการสอนของพระสอนศีลธรรมในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเดินทาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดสุวัฒน บัณฑิตคุณ และคณะ (2558) ได้รายงานการประเมินการติดตามประเมินผลพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สำนักงานพระสอนศีลธรรมมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการประเมิน พบว่า ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะด้านสภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมที่มีผู้ระบุมากที่สุด ได้แก่ เงินค่าตอบแทนพระสอนศีลธรรมน้อยเกินไป ไม่พอต่อการเดินทางไปสอน รถรับส่งในการเดินทาง เป็นต้น

ด้านการบริหารจัดการ พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งเพิ่มจำนวนพระสอนศีลธรรมให้เพียงพอ พร้อมทั้งต้องมีคุณภาพในการปฏิบัติหน้าที่การสอน รวมถึงการเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักต่อสังคม

มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบริหารจัดการไม่เหมาะสมต่อความต้องการของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทอง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระใบฎีกาเทียนชัย เมธงกาโร (แก้วตุ้มตา) (2554) ที่ศึกษาเรื่อง *ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มัธยมศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนเขตพื้นที่อำเภอเสนาให้จังหวัดสระบุรี* ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตพื้นที่อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยอันดับแรก ได้แก่ ด้านวิธีการสอน รองลงมา คือ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนและด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน ตามลำดับ และวิธีการสอนมีปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ เนื้อหาของวิชาเข้าใจยาก บางครั้งต้องเร่งรีบสอน พระอาจารย์มีน้ำเสียงเบาและพูดเร็วเกินไป มีคาบเรียนน้อยเกินไปในแต่ละสัปดาห์ ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรใช้สื่อการสอนที่เข้าใจง่ายขึ้น ใช้เครื่องขยายเสียงขณะสอน ควรหาสื่อการสอนที่น่าสนใจมาเพิ่มและควรเพิ่มคาบเรียนในแต่ละสัปดาห์หรือเพิ่มเวลาสอนให้มากขึ้นด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาประยอม กลยาโณ (เล่ม

ไม้) (2555) ศึกษาเรื่อง *ความพึงพอใจที่มีต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา* ผลการวิจัยพบว่า ครูไม่เป็นกลาง มีความสนิทสนมกับนักเรียนมากเกินไป ไม่มีคุณภาพ ขาดความน่าเชื่อถือ ไม่มีความพร้อมในการสอน ไม่สร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน สอนเนื้อหามากเกินไป ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติ เนื้อหาไม่ครอบคลุม ไม่ชัดเจน ไม่ร่วมสมัยกับปัจจุบัน มีสื่อประกอบการเรียนการสอนน้อย สอนไม่เข้าใจ ไม่สนุกสนาน กิจกรรมมีน้อย

ด้านการติดตามประเมินผลพบว่า ภาครัฐและหน่วยงานขาดการติดตาม ประเมินผลอย่างจริงจัง จึงสมควร รวมถึงการสร้างกำลังใจและยกคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานพระสอนศีลธรรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการประเมินผลโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนยังไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการติดตามอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด พรหมจ้อย (2552) กล่าวว่า การประเมินโครงการเป็นสิ่งที่ช่วยในการตัดสินใจคุณค่าของกระบวนการหรือวิธีการดำเนินงานและการบรรลุผลสำเร็จของงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูนิวาสิตพวิมล ปิยวณโณ (2556) ศึกษาเรื่อง *ความคิดเห็นของครูพระสอนศีลธรรมที่มีต่อการจัดการเรียน*

การสอนในโรงเรียน จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดการสื่อทางการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผลและด้านการจัดกิจกรรมของนักเรียน ปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย รวมทั้งในรายด้านแต่ละด้านก็อยู่ในระดับน้อย

ด้านสื่อการสอน พบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการอบรมพระสอนศีลธรรมให้มีความสามารถในการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน พร้อมทั้งจัดประชุมพระสอนศีลธรรมประจำจังหวัดให้มากกว่าหนึ่งครั้งต่อปี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักเรียนและพระสอนศีลธรรมมีแนวคิดเกี่ยวกับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทองต่างกัน ในเรื่องวิธีการจัดการเรียนสอนควรปรับปรุงการเรียนการสอนที่ชัดเจนในแต่ละครั้ง อบรมครูพระสอนศีลธรรมให้มีความสามารถในการใช้สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนเพื่อจัดการกระบวนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อการสอนในโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวรดิตถานุกุต (สังเวย คเวสโก) (2554) ศึกษาเรื่อง

ความคิดเห็นของครูและนักเรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม รายด้านพบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในด้านการเตรียมการสอน ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระอนุศาสน์ อาภากรโ (สิทธิสกุลชัย) (2555) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า สำหรับครูจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน สำหรับนักเรียนจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษาและผลการเรียนแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูโพธิสุวรรณคุณ (มานพ จันทาโก) (2559) ศึกษาเรื่องบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ในจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมใน

โรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในจังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลพบว่า พระสอนศีลธรรมที่มีการศึกษาทางโลก การศึกษาทางธรรมและการศึกษาบาลีที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในจังหวัดสุพรรณบุรีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุป

เมื่อกล่าวโดยสรุป จะเห็นว่างานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ข้อแรกเป็นการศึกษาระดับการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทองและวัตถุประสงค์ที่สองเป็นการเปรียบเทียบการบริหารจัดการระดับการปฏิบัติตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอ่างทองระหว่างพระสอนศีลธรรมกับนักเรียน ทั้งสองวัตถุประสงค์เป็นการศึกษาระบบของโครงการในด้านการบริหารด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการปฏิบัติหน้าที่การสอนและด้านประโยชน์ที่ได้รับ ผลที่เกิดจากงานวิจัยนี้ ทำให้ค้นพบประเด็นสำคัญที่ได้อภิปรายผลไว้ คือ ด้านงบประมาณด้านการบริหารจัดการ ด้านการติดตามประเมินผลและด้านสื่อการสอน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเห็นว่า

ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สำหรับการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีประเด็นดังต่อไปนี้ 1) หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนของพระสอนศีลธรรมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะเนื้อหาที่ให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน 2) หน่วยงานต้นสังกัดควรเร่งสนับสนุนด้านจำนวนพระสอนศีลธรรมให้มีจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียนและหน่วยงานที่ต้องการสอนของพระสอนศีลธรรม 3) หน่วยงานต้นสังกัดควรเพิ่มปัจจัยด้านงบประมาณในการสนับสนุนโครงการให้เพียงพอ โดยเฉพาะนิยภัต (เงินเดือน) ของพระสอนศีลธรรมให้เพียงพอมากกว่านี้ 4) หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานต้นสังกัด รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในคุณภาพชีวิตของพระสอนศีลธรรมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน 5) หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมว่าได้ปฏิบัติหน้าที่การสอนเป็นอย่างไรในแต่ละปีการศึกษา นั้น ๆ เพื่อจะได้นำมาข้อมูลที่แท้จริงมาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น 6) หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มอัตรากำลังและกำหนดภาระหน้าที่ของพระปริยัตินิกายที่มีหน้าที่ออกนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงาน

ของพระสอนศีลธรรมในแต่ละจังหวัด ศีลธรรมในโรงเรียนก็จะเป็นประโยชน์
 ให้มีความชัดเจน หากสามารถดำเนิน ในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม
 การได้ตั้งที่กล่าวมา โครงการพระสอน ให้แก่เด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*, พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บิซซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บุปผา คงสะอาด. (2549). *การประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- แผนยุทธศาสตร์พระสอนศีลธรรม. (2558). *แผนแม่บทสำนักงานพระสอนศีลธรรม*. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูนิวาสิตพินธุโสภณ. (2556). *ความคิดเห็นของครูพระสอนศีลธรรมที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดสุวัฒนบัณฑิตคุณ และคณะ. (2558). *การติดตามประเมินผลพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดสุวัฒนบัณฑิตคุณ และระวีง เรื่องสังข์. (2557). *การติดตามการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่เป็นจริงและคาดหวัง*. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโพธิสุวรรณคุณ (มานพ จันทาโก). (2559). *บทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ในจังหวัดสุพรรณบุรี*. *วารสารสมาคมศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 5 (1), 31-47.
- พระครูวรดิตถานุกยุต (สังเวจ คเวสโก). (2554). *ความคิดเห็นของครูและนักเรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสามปราณ จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระจันท์ จิตตสัโร (คอน). (2555). *บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษา อำเภอมะนัง นครปฐม จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระใบฎีกาเทียนชัย เมธงกาโร (แก้วตมตา). (2554). *ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา: กรณีศึกษาในโรงเรียน เขตพื้นที่อำเภอสายไทร จังหวัดสระบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพุทระกูล พุทธรกชิต และคณะ. (2555). *บทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดศูนย์ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*. กาฬสินธุ์: วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาประยอม กลยาโณ (เล่มไม้เล). (2555). *การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุรัชย์ สุระโย (หงษ์ตระกูล). (2555). *ทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอนุศาสตร์ อาภากร (สิทธิสกุลชัย). (2555). *การมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2552). *เทคนิคการประเมินโครงการ*, พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี: จตุพรดีไซด์.
- สมพิศ สุขแสน. (2545). *เอกสารประกอบการบรรยายวิชาเทคนิคการวางแผนและการประเมินผล*. อุดรดิตถ์: สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์.
- สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2558). *คู่มือปฏิบัติงาน มหกรรมส่งเสริมศีลธรรมและการประกวดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านพระพุทธศาสนา*

มหกรรมส่งเสริมศีลธรรมและประกวดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านพุทธศาสนาปีที่ 3.

พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานพระสอนศีลธรรม. (2557). รายงานผลการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*, 3rd ed. New York: Harper and Row Publication.